

Kunnan- ja kaupunginhallituksille
Kuntayhtymien hallituksille

Tilaajavastuulaki ja hankintalaki muuttuvat 1.9.2012. Työsopimuslaki muuttui 1.8.2012.

Tilaajavastuulakiin (Lakiin tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä 1233/2006) tulee rakentamistointaan liittyviä muutoksia syksyllä. Samalla muutetaan hankintalain (Laki julkisista hankinnoista) 49 pykälää. Tasavallan presidentti vahvisti lait (HE 18/2012) perjantaina 10. elokuuta ja muutokset tulevat voimaan 1. syyskuuta 2012.

Työsopimuslakiin lisättiin säännökset työnantajan ja toimeksiantajan vastuusta palkattaessa laittomasti maassa oleskelevia työntekijöitä. Työsopimuslain muutos tuli voimaan 1.8.2012.

Harmaan talouden torjunnan kokonaisuuteen liittyy myös 1.9.2012 voimaan tullut urakoitsijan velvollisuus huolehtia siitä, että kaikilla on rakennustyömaalla kuvallisesta tunnisteesta myös veronumero. Velvollisuudesta säädetään työturvallisuuslain 52a §:ssä ja veronumerolaissa (laki 1231/2011).

Lisätietoja:

Juha Myllymäki, puh. 09 771 2450

Hannu Huhtala, puh. 09 771 2266

etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Heikki Saaristo, puh. 09 771 2599, etunimi.sukunimi@kt.fi

Tilajavastuulakiin ja hankintalakiin muutoksia 1.9.2012 lähtien

Lakimuutosten taustalla on tarkoitus tehostaa harmaan talouden torjuntaa erityisesti rakentamistoiminnassa. Rakentamistoiminnassa tilaajan on jatkossa entistä useammin pyydettyä sopimuskumppanilta tilajavastuulain mukaiset selvitykset ja todistukset. Lainmuutos koskee myös rakennuttajana toimivaa kuntaa. Rakentamistoiminnalla tarkoitetaan rakentamista ja rakentamiseen liittyvää korjaus-, hoito- ja kunnossapitotoimintaa. Määritelmä on hieman muuttunut, mutta vastaa sisällöllisesti aiempaa tilajavastuulaissa käytettyä *rakennusalan* käsitettä.

Aiempien selvitysten lisäksi tilaajan on rakentamistoiminnassa pyydettyä sopimuspuoleltaan myös **todistus siitä, että tämä on ottanut työtaturmavakuutuksen.**

Rakentamistoiminnassa selvitykset tulee pyytää nyt myös silloin, kun yritysten toiminta on vakiintunutta tai kun tilaajan tai alihankkijan sopimussuhde on vakiintunut. Tältä osin sääntely tiukentuu. Aiemmin vakiintunut toiminta tai vakiintunut sopimussuhde on ollut peruste selvitysvelvollisuudesta poikkeamiseen myös rakennusallalla. Poikkeus on jatkossa edelleen voimassa muualla kuin rakentamistoiminnassa.

Rakentamistoiminnassa tapahtuvan harmaan talouden torjuntaa tehostetaan myös **korotetulla laiminlyöntimaksulla**, joka voi olla vähintään 16 000 ja enintään 50 000 euroa. Korotettu laiminlyöntimaksu voidaan kuitenkin määrätä vain poikkeustilanteissa silloin, kun tilaaja on tehnyt sopimuksen liiketoimintakiellossa olevan tahon kanssa tai tietoisena siitä, että sopimuskumppani ei aio noudattaa lakisääteisiä velvoitteitaan.

Muutoksia on tulossa myös lakiin julkisista hankinnoista, jonka 49§ pykälää muutetaan siten, että jatkossa kaikkien lain tarkoittamien **hankintayksiköiden on urakkasopimuksessa edellytettävä rakennusurakoitsijalta työsuhteen vähimmäistyöehtojen noudattamista.**

Rakentamistoimintaa koskevat keskeiset muutokset

Rakentamistoimintaa koskeva 5a §

Hallituksen esityksen (HE 18/2012) mukaan tilajavastuulakiin tulee rakentamistoimintaa koskevaa erityissääntelyä. Tämä sääntely koskee kaikkia sellaisia yrityksiä, jotka harjoittavat rakentamistoimintaa, eli myös muiden alojen yrityksiä silloin, kun ne harjoittajat rakentamistoimintaa. Lakiin tulee uusi rakentamistoimintaa koskeva 5a §.

5 a § Rakentamistoimintaan liittyvä tilaajan selvitysvelvollisuus

Mitä 5 §:ssä säädetään tilaajan selvitysvelvollisuudesta, sovelletaan myös rakentamistoimintaan liittyvään tilaajaan. Rakentamistoimintaan liittyvä tilaaja ei kuitenkaan vapaudu selvitysvelvollisuudesta mainitun pykälän 4 momentin 2 ja 3 kohdan perusteella eikä niissä tarkoitettuun syyhyn rinnastettavan syyn perusteella. Rakentamistoimintaan liittyvällä tilaajalla on mainitun pykälän 1 momentissa säädetyn lisäksi oltava todistus siitä, että sopimuspuoli on ottanut tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) tarkoitetun vakuutuksen.

Uusi pykälä laajentaa tilaajan selvitysvelvollisuutta seuraavasti:

1. Tapaturmavakuutus

Muutoksen myötä rakentamistoiminnassa tilaajan tulee hankkia myös selvitys työntekijöiden tapaturmavakuutuksesta. Tapaturmavakuutuslain mukaan työnantajan velvollisuutena on ottaa tapaturmavakuutus työsuhteessa oleville työntekijöille. Tilaajan velvollisuutena on jatkossa pyytää todistus siitä, että sopimuspuolella on voimassa oleva tapaturmavakuutus.

Tapaturmavakuutuslain lähtökohtana on, että Suomessa tehtävä työ on vakuutettava Suomessa, poikkeuksena EU ja ETA alueelle sijoittautuneiden yritysten lähetetyt työnteki-

jät, sekä ne maat, joiden kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus joka kattaa myös tapaturmavakuuttamisen.¹

2. Vakiintunut sopimussuhde ei enää poikkeuksena

Tämän hetkisen lain mukaan selvitysvelvollisuudesta on voinut poiketa silloin, jos tilaajalla on perusteltu syy luottaa sopimuspuolen täyttävän lakisääteiset velvoitteensa sillä perusteella, että sopimuspuoli on valtio, kunta, kuntayhtymä tai muu laissa mainittu luotettava taho, jos sopimuspuolen toiminta on vakiintunutta, jos tilaajan ja sopimuspuolen sopimussuhdetta voidaan pitää vakiintuneena aikaisempien sopimussuhteiden johdosta tai jos luotamukseen on edellä säädettyyn rinnastettava syy.

Uudistuksen myötä selvitykset voidaan jättää pyytämättä rakentamistoiminnassa ainoastaan silloin, kun sopimuspuolena on valtio, kunta, kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunta, Ahvenanmaan maakunnan kunta tai kuntayhtymä, seurakunta, seurakuntayhtymä, Kansaneläkelaitos tai Suomen Pankki, osakeyhtiölaissa tarkoitettu julkinen osakeyhtiö, valtion liikelaitos tai sen kokonaan omistama yhtiö, kunnan tai kuntayhtymän kokonaan omistama yksityisoikeudellinen yhteisö tai yhtiö taikka vastaava ulkomainen yhteisö tai yritys. Pelkkä vakiintunut sopimussuhde ei riitä enää perusteeksi olla pyytämättä selvityksiä.

9a § Korotettu laiminlyöntimaksu

Lakiin tulee myös uusi rakentamistoimintaa koskeva korotettu laiminlyöntimaksu. Säännöksen tarkoituksena on sanktiojärjestelmän porrastaminen ja koventaminen siten, että tiettyjen rikkomusten osalta voi määrätä korkeamman laiminlyöntimaksun. Korotettu laiminlyöntimaksu olisi vähintään 16 000 euroa ja enintään 50 000 euroa. Korotetun laiminlyöntimaksun suuruutta määrättäessä on otettava huomioon tilaajan ja tämän sopimuspuolen välisen sopimuksen arvo ja saavutettava hyöty, menettelyn toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet.

Säännös koskee lähinnä tapauksia, joissa tilaaja on tehnyt sopimuksen liiketoimintakiellossa olevan tahon kanssa tai joissa tilaaja osoittaa selvää ja yleisen elämänkokemuksen mukaan havaittavaa välinpitämättömyyttä siitä, että hänen sopimuspuolensa ei noudata velvoitteitaan.

Hankintalain muutos

Hankintalain 49 §:ään sisällytetään työsuhteen vähimmäisehtoja koskeva säännös. Jatkossa kaikilla hankintayksiköillä on velvollisuus varmistaa sopimuskumppanin työsuhteen vähimmäisehtojen noudattaminen rakentamistoiminnassa. Aiemmin tämä velvollisuus on koskenut jo valtion keskushallintoviranomaisia (hankintalaki 49 §). Uudistuksen myötä kaikkien **hankintayksiköiden on otettava rakentamistoimintaa koskevaan hankintasopimukseen lauseke, jonka mukaan sopimukseen liittyvissä työsuhteissa on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä.** Tämäkin muutos koskee siis vain rakentamistoiminnassa tehtäviä hankintoja.

Työsopimuslain muutos 1.8.2012

Työsopimuslakiin on lisätty säännökset työnantajan ja toimeksiantajan vastuusta laittomasti palkattaessa laittomasti maassa oleskelevia työntekijöitä. Säännöstä sovelletaan kolmannen maan kansalaisiin eli muihin kuin Euroopan unionin ja sekä Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisiin.

Työsopimuslain uuden 11 a luvun mukaan työnantaja tai alihankkijana toimivan työnantajan toimeksiantaja voi joutua vastaamaan laittomasti maassa olevan työntekijän palautuskustannuksista ja eräissä tapauksissa eräänntyneistä palkkasaatavista. Lisäksi ulkomaalaisvirasto voi määrätä 1 000 - 30 000 euron suuruisen seuraamusmaksun työnantajalle tai toimeksiantajalle. Myös pääasiallinen toimeksiantaja, jonka tiloissa tai työkohteessa työs-

¹ Suomella on tällä hetkellä voimassa oleva sosiaaliturvasopimus Australian, Chilen, Israelin, Kanadan, Quebecin ja USA:n kanssa.

kentelee useampia alihankkijoita, voi joutua työnantajana toimineen alihankkijan kanssa yhteisvastuuseen seuraamusmaksusta, palkkakustannuksista ja palautuskustannuksista.

Kunnan on perusteltua toimeksiantajana tai pääasiallisena toimeksiantajana vaatia hankintasopimuksessa omalta sopimuspuoleltaan, että muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden suorittamisen lisäksi alihankintaketjussa työskentelevillä on oleskelulupa. Kunta voi myös edellyttää sopimuksessa, että kunnan sopimuskumppani kantaa viimekätisen vastuun palauttamisesta ja palkoista aiheutuvista kustannuksista sekä seuraamusmaksusta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tuula Haatainen
varatoimitusjohtaja

Juha Myllymäki
johtava lakimies